

СЕРЄБРЯК

Ксенія Ігорівна

УДК 334

ПРІОРИТЕТНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЙ ТА ЇХ ІНВЕСТИВАННЯ

д.е.н., доцент, професор
кафедри, Східноукраїнський
національний університет
імені Володимира Даля

PRIORITY ASPECTS OF ORGANIZATIONAL AND MANAGEMENT
ACTIVITY OF CORPORATIONS AND THEIR INVESTMENT

SIERIEBRIAK Kseniia Ihorivna – Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of department, East-Ukrainian National University after Volodymyr Dahl

У статті досліджувалися методологічні основи та теоретичні положення стосовно організаційно-управлінської діяльності корпорацій та інших об'єднаних підприємств, стратегій управління корпоративними підприємствами. Досліджена система цілей корпоративної стратегії підприємств та фактори залежності цієї системи від якості управлінських дій. Теоретично обґрунтовані критерії оцінювання ефективності діяльності корпорацій та моделі управління ними, які знаходяться під впливом негативних явищ. Аналізувалися макроекономічні фактори інвестування корпорацій.

* * *

В статье исследовались методологические основы и теоретические положения организационно- управленческой деятельности корпораций и других объединений предприятий, стратегии управления корпоративными предприятиями. Исследовалась система целей корпоративной стратегии предприятий и факторы зависимости этой системы от качества управленческих действий. Теоретически обоснованы критерии оценивания эффективности деятельности корпораций и модели управления ними, которые подвержены влиянию негативных явлений. Анализировались макроекономические факторы инвестирования корпораций.

* * *

The article studies methodological foundations and theoretical provisions of organizational and management activity of corporations and other business combinations, the strategies of corporate enterprise management. The system of goals of enterprise corporate strategy and factors of dependence of this system on the quality of management actions are researched. Criteria for evaluating efficiency of corporate activity and management models subject to the influence of negative phenomena are theoretically substantiated. Macroeconomic factors of corporate investment are analyzed. It is determined that strategic management of the corporation focuses the production activity on the needs of consumers. It is based on strengthened potentials, optimal allocation of resources among its strategic units, which can conduct individual business activities taking into account the synergy effect and are a complex of means for shaping and implementing the strategy developed to achieve the strategic goals of the corporation activity.

It is provided the beneficial coexistence of enterprises with different forms of management, the objective of corporate management should be to realize their interest in controlling the activities of a corporation or a joint stock company taking into account characteristics of portfolio investors. The control as the main function of management integrates all types of management activities. Having gained experience in corporate building and corporate management, portfolio investors have come to the conclusion that control can be exercised without a controlling interest. Ownership of equity does not ensure efficiency and effectiveness of control.

Ключові слова: корпорація, управління, інвестиції, корпоративна стратегія, ефективність, моделі управління, інвестиційний клімат, діяльність

Ключевые слова: корпорация, управление, инвестиции, корпоративная стратегия, эффективность, модели управления, инвестиционный климат, деятельность

Keywords: corporation, management, investment, corporate strategy, efficiency, management models, investment climate, activity

ВСТУП

Формування та концентрація значного організаційного, технологічного, науково-виробничого, інтелектуального та промислового потенціалів у корпораціях, сприятиме утворенню середовища, яке буде залучати нові інвестиції на розробку та виробництво високоефективної і конкурентоспроможної продукції. Формування корпорацій, як юридичної установи, що по своїй суті є основою господарського устрою, виявляється через синергетичні взаємозв'язки суб'єктів господарської діяльності, об'єднаних виробничими процесами. Тому на реакцію введення ринкових відносин, корпорації реагують стабілізуючою роботою взаємопов'язаних структурних підрозділів.

Органи управління регіонами та країни в цілому

завжди ставили пріоритетними стратегічні завдання відносно залучення обсягів вітчизняних та іноземних інвестицій в Україну, а підйом та зростання економіки були основними напрямками розвитку у всі часи. Не зважаючи на це, вихід з стану циклічного спаду відбувається дуже повільно. Таким чином, залишається актуальним питання формування об'єктивних і науково обґрунтованих критеріїв оптимізації інвестиційного портфелю, сформованого у рамках інвестиційної стратегії корпорації; пошуку ефективних джерел інвестицій та виявлення факторів впливу на інвестиційну активність підприємств, які під дією постійних ризиків, використовуючи різноманітні форми управління, створюють корпоративні об'єднання, акціонерні товариства або транснаціональні компанії тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

У наукових роботах таких вчених, як І.В. Заблудська, О.І. Амоша, С.А. Якубовській, І.Л. Сазонець, М.Г. Чумаченко, Ю.В. Макагон, О.Г. Білорус, Ю.Г. Козак, Л.А. Кастирко, І.Р. Бузько, Р.А. Галгаш, О.І. Рогач, І.М. Семененко, Ю.І. Клюс та інших досліджувалися питання глобалізації розвитку у світі геополітики, тенденції розвитку інвестиційного ринку в умовах зростаючої конкуренції, питання прямих іноземних інвестицій в економічне зростання транснаціональних корпорацій та країн-реципієнтів, досліджувалися великі корпорації в аспекті міжнародних відносин; питання впливу глобалізації інвестиційної і виробничої діяльності на національні економіки, сталий розвиток, питання стратегічного управління великими корпораціями, інвестиційного клімату, як показнику ефективності державного управління та низка інших питань.

У дослідженнях вчених теоретичні проблеми аналізуються на різних рівнях узагальнення економічних явищ. Існує об'єктивна необхідність у теоретичній досконалості існуючих положень та підходів до формування корпорацій і методів управління ними для забезпечення ефективного функціонування. Це визнає актуальність обраної теми та напряму дослідження.

МЕТОЮ РОБОТИ є дослідження і обґрунтування теоретичних положень та аспектів стосовно організаційно-управлінської діяльності корпорацій та їх інвестування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети та виконання завдань дослідження використано сукупність загальнонаукових методів: порівняння, аналогія, спостереження та аналіз, вивчення джерел інформації, уточнення існуючих відомостей, прогнозування, формування висновків.

Методологічною основою статті виступають дослідження вітчизняних та іноземних науковців, аналіз наукових праць вчених, монографій, матеріалів науково-практичних конференцій, законодавчих актів та нормативних документів з економічних питань. Під час проведення дослідження використано методи узагальнення та систематизації основних індикаторів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Організація корпорацій, акціонерних товариств та інших об'єднань в Україні відбувається у складних умовах недовіри з боку іноземних та вітчизняних інвесторів політиці країни у частині формування стратегічних інвестиційних механізмів; коли діяльність приватних та комерційних банків орієнтована виключно на короткострокові кошти; зниження загального платоспроможного попиту та інвестиційного партнерства, а головне, все це відбувається в умовах дії недостатньо розвинених механізмів корпоративного управління. Тому важливо побудувати модель корпоративної економіки у такому вимірі, де певне місце будуть займати держава, корпорації, ринок, що призведе до стабілізації ринкових коливань та створить умови для управління економікою держави, регіонів, окремих корпорацій.

Використовуючи фінансові механізми впровадження альтернативних джерел і форм отримання додаткових

інвестицій, у тому числі й зарубіжних, корпорації здатні не тільки збільшити потужність ресурсного потенціалу, а й змінити фінансове становище українських підприємств, а отже, держави у цілому.

О.М. Брадул та В.В. Рябініна [1. с. 880] визначають ознаки, притаманні корпораціям, так: самостійність корпорації, як окремої юридичної особи; обмежена відповідальність індивідуальних інвесторів; централізоване управління корпорацією. Ця характерна ознака корпорації виникає у результаті делегування інвесторами, разом з відповідальністю за її діяльність, відповідних повноважень у здійсненні менеджментом управління корпорацією.

Домінуючим фактором у досягненні стратегічних завдань корпорацій є, по-перше, стратегія корпоративного управління, яка скерована на залучення великих сторонніх іноземних інвесторів, впровадження інновацій, через розвиток інноваційних процесів; по-друге, відносини власності, створення такого середовища, як внутрішнього, так і зовнішнього, яке буде сприяти розвитку конкуренції.

Корпорація під час створення має на меті забезпечення виконання завдань розвитку певної галузі, яка є цікавою для приватних інвесторів: вирівнювання фінансового стану підприємств або бізнесових структур, які перебувають в стані рецесії; здійснення фінансової підтримки підприємств, функціонування яких є важливим в ланцюгу технологічного виробництва або інноваційного процесу в окремому середовищі; забезпечення зовнішньої безпеки; стимулювання розвитку інноваційних напрямів тощо.

Перелік наведених завдань, виконання яких забезпечує створення корпорації не повний, але на їх підставі можна прорахувати основні кроки на шляху до їх виконання: забезпечення фінансової стабільності шляхом виключення або зменшення числа збиткових підприємств, дотримання вимог безпеки, надання поштовху в розвитку тих галузей, які належать до інноваційних, організація та розвиток внутрішніх структур, які впроваджуватимуть інноваційні процеси на підприємстві, оптимізація ресурсного потенціалу, сприяння інвестиційної привабливості.

Універсальною ж метою управління корпорацією, на думку Я.І. Белоусова [2. с. 152-162], є створення стійкої конкурентної переваги. Її забезпечує контроль за раціональною експлуатацією ресурсів, сприяючих підвищенню вигоди; неабияке значення мають додаткові інвестиції, залучені із конкурентного середовища, яке знаходиться зовні.

Стратегічне управління корпорацією орієнтує виробничу діяльність на потреби споживачів, базується на укріпленні потенціалів, оптимальному розподілі ресурсів між його стратегічними підрозділами, які можуть вести окремо господарську діяльність, з урахуванням ефекту синергії та являють собою комплекс засобів з формування і здійснення стратегії, розробленої з метою досягнення поставлених стратегічних завдань у діяльності корпорації.

Здійснення промислової та інвестиційної діяльності у конкретному середовищі визначається через фактори ризику та його якісні характеристики, в якому корпорація набуває розвитку, з урахуванням комплексу умов та факторів, під дією яких вирішують зав-

дання залучення та накопичення інвестицій в корпоративне управління.

Створення ефективної системи управління корпорацією за допомогою механізмів внутрішньогосподарського управління, яка реалізується через різні форми господарювання, що мають характерні властивості, наприклад, внутрішню корпоративну цінову політику, що визначається стратегією корпорації, а не ринком, або наявність розподіленого на частки капіталу, є важливим посиленням щодо активізації інвестування економіки України. Такою формою, наприклад, можуть бути акціонерні форми.

І.Л. Сазонець [3. с. 109] визначає, що акціонерна форма це організаційно правова форма управління, що одержала значне поширення і має загально визначені переваги у світовій системі господарювання, разом з тим має деякі особливості, визначення яких пріоритетне для формування вітчизняної концепції корпоративного управління та ефективної фінансової діяльності корпорації. До таких особливостей можна віднести: система управління акціонерним товариством є більш громіздкою в порівнянні з підприємствами інших організаційно-правових форм, приватними підприємствами державного сектора економіки; склад акціонерів постійно змінюється; якщо кількість акціонерів є значною, а підприємство інвестиційно-привабливим, в якості номінальних власників акцій, неминуче з'являються інституціональні інвестори; діяльність акціонерного товариства, як емітента обов'язково припускає його взаємодію з професійними операторами фондового ринку, а також органами державного регулювання, що регламентують кроки учасників фондового ринку.

Ефективність роботи акціонерних товариств, корпорацій та інших об'єднань підприємств знаходиться в залежності від якості здійснених управлінських дій, взаємодії між ключовими складовими акціонерних товариств, акціонерами і персоналом; відсутності побудованого алгоритму з формування комплексу інновацій. Передумовами їх успішної інвестиційної діяльності є ефективне корпоративне управління, яке потребує створення відповідних умов, надаючи деякі переваги у пошуку та залученні альтернативних джерел інвестування.

Останнім часом спостерігається зацікавленість корпорацій у появі великого стратегічного вітчизняного або іноземного інвестора, оскільки присутність цілої низки проблем у корпоративній діяльності, ще й відсутність у населення достатнього ступеня інвестиційної кваліфікації, прозорості у здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємств, неналежне корпоративне управління, порушення прав акціонерів або виконавців, не бачення ними перспектив розвитку, ускладнення політичних відносин, обумовлено недостатністю інвестиційних ресурсів.

Е.Ю. Копп [4. с. 207-210] визначає, що готовність інвесторів до вкладення капіталів, у тій чи іншій державі залежить від ступеня розвитку у ньому інвестиційного клімату – сукупності політичних, економічних, юридичних, соціальних, побутових та інших факторів, які визначають ступінь ризику капіталовкладень і можливість їх ефективного використання. До числа головних відноситься, наявність достатньо сприят-

ливої, правової обстановки. Стабільне законодавство в області залогового права, страхування фондового ринку відносно гарантованості повернення коштів та чітка правова база для інвесторів у фінансовому, валютному, податковому, тарифному та нетарифному регулюванні є стимулом для підвищення інвестиційної активності у нашій державі.

Завданням корпоративного управління за умови вигідного співіснування підприємств з різними формами управління повинна стати реалізація їх зацікавленості до контролю над діяльністю корпорації або акціонерного товариства, з урахуванням характерних особливостей портфельних інвесторів. Контроль як основна функція менеджменту об'єднує всі види управлінської діяльності. Портфельні інвестори, набувши досвіду побудови корпорацій та корпоративного управління, прийшли до висновку, що контроль може бути здійсненим і без контрольного пакету акцій. Володіння акціонерним капіталом не забезпечує ефективність та результативність контролю.

У роботі зазначається, що системний підхід до управління корпорацією надає можливість встановити логічний взаємозв'язок між задіяними сторонами, впливає на результативність управління, визначаючи генерування фінансово-економічного результату діяльності корпорації за допомогою забезпечення інтеграції та координації конкретних системо-утворюючих елементів. З позиції результату управління, підсумковою характеристикою є результативність управління, тобто рівень досягнення певних якісних та кількісних результатів діяльності підприємств. Результативність, зі свого боку, є комплексною категорією, яка містить дієвість, економічність діяльності підприємств, якість трудового життя, інноваційну активність.

Ефективність контролю управління не абсолютна для корпорації, вона завжди оцінюється з точки зору як корпорації, так і суспільства, а також в порівнянні з іншими підприємствами [5. с. 262].

Забезпечення мінімізації ризиків, сформованих у внутрішньому середовищі, які включають ризикові біржові операції, що приносять збитки, реалізацію або зміну стратегії, яка не відповідає стратегії власників, ризики втрати комерційної інформації, ризики допущення помилок внаслідок низького професійного рівня персоналу, реалізується через ефективність та вчасність контролю.

Побудована модель корпоративного управління, яка знаходиться під впливом негативних економічних явищ, спирається на слабкий ресурсний потенціал, ослаблений розподілом між партнерами, недосконалість управлінських дій, застарілі інструменти управління та відсутність способів взаємодії як в межах ієрархії, так і в межах зв'язків субординації, низький рівень професіоналізму апарату управління та нечітко визначений рівень управління та розуміння завдань, має об'єктивно невірно побудовану стратегію управління, яка здатна гальмувати досягнення мети та не відповідає вимогам сьогодення.

Модель управління корпораціями, яка знаходиться під впливом негативних явищ та потребує вдосконалення, передбачає оцінювання ефективності діяльності.

Найбільш теоретично обґрунтованими є критерії оцінювання, які характеризуються аналітичними по-

казниками та індикаторами та умовно поділяються на групи визначення – за ефектом, від результатів фінансово-економічної діяльності, показником якої може бути цінова або продуктивна ефективність; співставлення результату грошових витрат і економічної вигоди; ступінь впливу на темпи просування на ринок збуту інноваційних ідей, нововведень, нових технологічних процесів, нового продукту, надсучасної техніки. Ці складові та їх оцінка є необхідною умовою для обчислення результату співставлення витрат і отриманої економічної вигоди, які доповнюються показниками економічної ефективності, отриманої не тільки у фінансовому, але й соціальному середовищі.

У цьому випадку якість стратегічних управлінських рішень, їх направленість знаходиться в залежності від синергії таких факторів, як поява великих інвесторів, наявність потужного кадрового потенціалу, професіоналізм менеджменту корпорації, яка спирається та орієнтується на дивідендну політику, на цільове фінансування інвестиційних проектів і програм.

На інвестування стратегічним інвестором відповідних проектів впливає проведення корпорацією активної політики на фондовому ринку, із застосуванням підходів, сформованих з урахуванням ряду особливостей, притаманних саме українським корпораціям та їх прийняттю в українському середовищі.

На думку С.О. Якубовського [6, с. 61], корпорації повинні використовувати змішану стратегію, управління виробництвом в галузях де можливі портфельні інвестиції та необхідні просторові зв'язки, наприклад, на авіалініях або пароплаванні. На цей тип виробництва впливають фактори: доступ до ринку; переваги приватної власності; логістичні комунікації зі споживачем, можливість знаходження поруч зі споживачем, переваги дислокації; контроль за якістю продукції, забезпечення відповідного сегменту ринку.

Незважаючи, що портфельні інвестиції залишаються однією з прибуткових та перспективних форм капіталовкладення в окремі галузі економіки, така форма відноситься до ризикових інвестицій, особливо для іноземних інвесторів, діяльність яких певним чином залежить від політичної волі владних структур, економічної, інформаційної безпеки та цілої низки інших факторів впливу.

Сучасні українські корпорації та акціонерні товариства, отримують дохід у формі прямих і портфельних інвестицій. Такі доходи формуються, як правило, із внесків до статутних фондів об'єднаних підприємств; кредитних запозичень, виділених власниками іноземних корпорацій, які з часом перетворюються в капіталовкладення. Для доцільності здійснення капіталовкладень необхідне визначення стратегії підприємства, яка може бути скерована на отримання готового продукту.

Саме такі фактори впливу надають інвесторам переваги у визначенні територіального положення сегмента ринку збуту та логістичних мереж, ринкового навантаження; у просуванні пропозицій стосовно впровадження нових інноваційних технологій виробництва та нового продукту, а, отже, розподілу прибутку.

ВИСНОВКИ

Розвиток корпоративного управління як системи

ринкової орієнтації підприємства у державі ускладнюється наявністю багаторічного досвіду директивного управління, що у багатьох випадках утворює низку факторів, які перешкоджають на шляху до принципово нового бачення завдань і методів управління.

Стратегічне управління корпорацією повинно бути скероване на скорочення продажів сировинних матеріалів та збільшення обсягів продажу готової конкурентоспроможної, інноваційної товарної продукції та послуг. Ресурси корпоративного підприємства повинні використовуватися в інтересах базового підприємства корпорації та його дочірніх структур. З цією метою, керівництву корпорації необхідно застосувати такі методи управління, як стратегічне планування, за яким можна передбачити очікуванні прибутки та попередити збитки і втрату ресурсів, особливо в дочірніх структурах, де може спостерігатися низький рівень потенціалів, в тому числі виробничого. Об'єднання промислових підприємств, банківських установ та інших фінансово-комерційних структур може сприяти ефективній реалізації нововведень та готового продукту.

Створення сприятливого клімату для діяльності іноземного та вітчизняного капіталу в Україні є ключовим фактором формування позитивного іміджу держави перед інвесторами. Цей процес повинен відбуватися у рамках чітко та конкретно побудованої державної політики по залученню інвестицій, яка включає як інституціональні, так і адміністративні заходи. Якщо у країні не досить привабливий інвестиційний клімат, розмір ринку збуту незначний, але корпорація володіє певними перевагами, вона створює спільні підприємства із часткою власності, що не перевищує 50 %. За умови покращення економічних показників розвитку країни та коли стратегія залучення зовнішніх, іноземних та вітчизняних інвестиційних ресурсів інтегрована у загальну корпоративну стратегію, а корпорації володіють перевагами власності дислокації і створений сприятливий клімат або існує великий ринок збуту, вирішені питання логістики, корпорації можуть створювати мажоритарні чи повністю контрольовані філії.

Список використаних джерел

1. Брадул О.М. Характерні ознаки корпорації: теоретичний аспект: збір. наук. праць. Миколаїв: Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського, 2015. Випуск 7. С. 880-883.
2. Белоусов Я.І. Стратегічне партнерство машинобудівних підприємств: Монографія. Луганськ. Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля. 2011. 204 с.
3. Сазонець І.Л. Корпоративне управління: світовий досвід та механізми залучення інвестицій: навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури. 2008. 304 с.
4. Копт Е.Ю. Развитие внешнеэкономических связей в Украине. Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечение иностранных инвестиций: региональный аспект. Сб. науч. труд. Донецк, 1998. С. 207-210.
5. Погорелов Ю.С. Белоусова К.І. Технології стратегічного позиціонування промислового підприємства: монографія. Луганськ. Промдрук, 2013. 390 с.
6. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2006. 488 с.

References

1. Bradul O.M. *Features of Corporation: Theoretical Aspect: Collection of Research Papers*. Mykolaiv: Mykolayiv National University after V. Sukhomlynskyi, 2015. Issue 7. pp. 880-883. (in Ukrainian).
2. Bielousov Ya.I. *Strategic Partnership of Engineering Enterprises: monograph*. Luhansk. Volodymyr Dahl East Ukrainian National University. 2011. 204 p. (in Ukrainian).
3. Sazonets I.L. *Corporate Management: Global Experience and Investment Attraction Mechanisms: tutorial*. Kyiv. Centre of Educational Literature. 2008. 304 p. (in Ukrainian).
4. Kopp E.Yu. *Development of Foreign Economic Relations in Ukraine. Problems of Development of Foreign Economic Relations and Attraction of Foreign Investment: Regional Aspect. Collection of Research Papers*. Donetsk, 1998. pp. 207-210. (in Russian).
5. Pohorelov Y.S., Bielousova K.I. *Technologies of Strategic Positioning of Industrial Enterprise: monograph*. Luhansk. Promdruk, 2013. 390 p. (in Ukrainian).
6. Yakubovskyi S.O. *Transnational Corporations: Peculiarities of Investment Activity: tutorial*. Centre of Educational Literature, 2006. 488 p. (in Ukrainian).